

Св. Климент Охридски

ПОХВАЛНО СЛОВО

ЗА

СВЕТИ ЧЕТИРИДЕСЕТ МЪЧЕНИЦИ

Размишлявам за единомислената воля и еднаквата мъдрост на тези четиридесет мъченици и обхванат от почуда, привягвам към Христа, от когото явно слеза отгоре всяко добро даяние и всеки дар, както е казал и преблаженият Павел: ”Ти си Христос – божия сила и мъдрост“. И с тая сила бяха изпълнени преблажените четиридесет воини, мъченици за Христа. Те възсияха в света като пресветли звезди и озариха цялата вселена с лъчите на богопознанието, като имаха сред себе си духовното слънце – Христос. Озарявани от неговата светлина и украсени с велика красота, те разцъфнаха с особена вяра като благоуханни лилии, напоявани изобилно с росата на Пресветия Дух. Като се украсиха с добри дела, те станаха възлюбени на своя Господ, защото по чистота и любов те се превъзхождаха един друг. Те светеха като светилници с духовно сияние: едни – с пост и въздържание, други – с благоверие и гостоприемство; едни – с коленопреклонна молитва и чистосърдечност, а други – със смирение и сърдечна кротост; едни – с бодърствуване и искрена любов, а други – с обич и милосърдие към бедните. Наистина силата на Пресветия Дух беше у тях, която ги подтикваше към всяко добро дело и чрез вярата ги защити от всяка беда.

И тъй, те бяха по вид и красота като еднородни. Сплетени чрез вярата и любовта като златна огърлица, те бяха свързани един с друг чрез единомислие. Оставяйки суетния начин на живот, те ревностно желаеха да застанат пред неизказаната божия слава чрез добър подвиг и искрена любов. Те се подканяха един друг да бързат към пресветия път на подвиг. Вместо с броня се облякоха с вярата, и вместо с щит се възоръжиха с кръста и се явяваха в битките като мълнии – яздейки срещу хиляди и десетки хиляди и биваха прославяни с победа. Те водеха двойна война – с видими и невидими врагове.

Дяволът, който не можеше да гледа красотата и вярата им, а също и чистия им живот, повдигна борба срещу тях, като влезе в зломислещия създ Ликиний, който беше самовластник в това време. Той повдигна гонение против християните. Искайки с измама да улови благоверните мъченици, Ликиний принуждаваше всички да се поклонят на идолите. Но нали древният пророк провъзгласи и каза: *”Господ няма да остави жезъла на нечестивците върху жребия на праведните, за да не протягат праведниците ръце към беззаконието. Господи, прави добро на добрите и на праведните по сърце!“*. С тая светлост се озариха те, като се подвизаваха бляскаво и дивно в мъченичеството, презирайки обикновената наслада от веселието. Като се ободряваха радостно един

друг, те казваха помежду си: ”Братя, нека не се страхуваме от тая кратковременна мъка, която бързо като сянка преминава, но възвежда във вечните жилища. Затова да застанем, братя, здраво възоржени срещу противника-враг, за да бъдем обкичени с победни венци от Христа Бога! Понеже заради земния живот и заради смъртния цар не щадяхме себе си в битките, но, попаднали и в много беди, защитени чрез силата на Бога, излязохме победители, то – ако се постареем да го последваме, вземайки върху себе си доброволните му страдания, надяваме се, че той ще бъде с нас, както той е и обещал: ”Когато ви заведат в събрания, и при власти, и в тъмници, и пред царе и князе, и пред мъчителни заради моето име, не се грижете какво да кажете или какво да отговорите, понеже аз ще ви дам думи и мъдрост, на която не ще могат да противостоят или да противоречат всички ваши противници. И не се бойте от тия, които убиват тялото, а не могат да сторят никакво зло на душата; но се бойте от оня; който след убиването има власт да хвърли в геената“. С тия думи те се научиха и се подкрепяха един друг, и стъпкаха мощно дяволското коварство. Те понесоха с радост всякакви мъки, като си казваха апостолското слово: ”Бог не е несправедлив, братя, та да забрави вашия труд“.

Когато те стояха през нощта, при мраз, всред блатото, край град Севастия, ето един от тях, като се отметна, прибягна в банята (устроена край платото) и, докосвайки се до топлината, той се разтопи като лед и погина. И внезапно от небето ги огря неизказана светлина и студът се превърна от нея в топлина. И слязоха от небесата върху главите им венци – четиридесет на брой. Само един венец остана, нямайки къде да се спре. Пазачът, като видя това чудо, съблече дрехите си, скочи при мъчениците и с висок глас извика: ”Вярвам в божия син Иисус Христос, в когото и тези свети мъченици вярват; дано той ме удостои със същата слава, за да завърша заедно с тях мъченически подвиг!“ И веднага върху главата му се спусна и застана венецът на неизказаната слава. Ето такава е божията милост, както сам Господ каза: ”Последните ще бъдат първи, а първите – последни“.

Затова как да възхвалим пресветлата дружина, от която отпадна той окаяник, както Иуда някога отпадна от богоизбраната дружина и както дяволът отпадна от ангелския състав и от светлината и стана началник на тъмнината и си заслужи вечна мъка. Неговата завист погълна и той окаяник. Но все пак дяволът бе стъпкан от непобедимите и от този пазач, когото пребожествената, възраждаща за нов живот къпалня възроди.

Църквата ги отхрани с духовна храна, увенча ги с най-светлозарни венци; направи ги съобщници на ангелите и ги показа на цялата вселена като светлозарни светилници. **С** чудесата си те сияят повече от слънцето. За тях възвести в древност пророкът, казвайки: *”Ти ни изпита, Боже, претопи ни, както се претапя сребро; постави човеци над главите ни. Преминахме през огън и вода и ти ни изведе на свобода“*. Този вечен мир като желаеха, те оставиха красотата на живота, къщи, богатство, бащи, майки, сестри и братя, жена, деца, та дори и живота си презряха, според господнята заповед. Затова Господ е проявил чудно цялото си благоволение към тях. Наистина те бяха съдове за добра употреба, избрани за служба на единствения владетел и наш спасител Иисус Христос. Нищо не можа да отдели от тях Христовата любов: ни огън, ни вода, нито някакво друго страдание.

Заради това днес празнуваме с почит тяхната памет и като им отдаваме дължимата възхвала, казваме: *”Радвай се ти, всечестна и предивна дружина от пресветлото войнство!“*

Те станаха подобни на безплатните сили и ги надминаха; защото ония, бидейки безплатни, стоят на своето място и се наслаждават на неизказаната красота. **А** мъчениците, като преплуваха многогрозвълнуваното житейско море, осветиха чрез своята кръв целия свят. **С** духовни крила те литнаха нагоре и стоят пред неизказаната божия слава. Те обилно дават изцеление на болните, прогонват бесовете, облекчават страданията, осветляват църквите, опазват мира, насочват човеците към добри подвизи, прогонват демоните и бързо унищожават тяхното коварство, двояко обогатяват бедните – душевно и телесно – унищожават ересите. Като сияят с най-светли зари, те станаха велики поборници – мъченици за вярата.

И тъй коя уста или кой език ще смогне да възхвали тези небесни светилници, които се явиха по-светли от слънцето? **С** пречистите си мощи като със звезди те осветиха целия свят. Те сгряха дневния мраз, възпламенени от Светия Дух. **И** огнени пламъци угасиха те, както някога богопреданите юноши във Вавилон. **С**ъс златозарните си кости те осветиха речните струи, украсиха всички църкви с благоуханните си мощи, възрадваха света с неизказаните си чудеса, прогониха измамата, а насадиха истината, дявола стъпкаха, Христа възрадваха! Затова и десницата на Вседържителя ги обкочи с пресветли венци и ги озари с лъчите на неизказаната светлина, удостои ги дивно и с честта да стоят

пред Бога, с богоризтъкана одежда ги облече, със силата на Светия Дух ги изпълни и ги направи равни на безплатните сили. Затова и дивен е Бог между светите светци, като прославя винаги ония, които го прославят, и ги удостоява по чуден начин с неизказани чудеса.

Аз желая да разкажа едно от техните многобройни чудеса, а именно, как чеда слушат своята благородна майка.

Когато тези преблагени мъченици предадоха светите си души в ръцете на Господа, един от тях още дишаше. Майка му, като видя, че той е оставен жив, отхвърли от себе си женската немощ, възприе мъжко дръзновение, взе на раменете си своя възлюбен син и вървейки след (колите, натоварени с телата на мъчениците), говореше му: "Подвизавай се, страдалче за Христа, бъди мъжествен и да крепи сърцето ти, и моята душа да се зарадва заради тебе! Не отпадай, както Иуда някога отпадна от апостолите, нито както сега отпадна един от вас, но възложи на Бога цялата си надежда и духа си, и той ще те подкрепи; защото, ето Христос стои пред тебе, брате, за да приеме душата ти и очаква твоето пристигане." Докато тя говореше това, синът ѝ, носен от нея, предаде душата си в ръцете на Господа. Тя го отнесе, сложи го при светците и каза: "Почивай, чедо, заедно със светата си дружина и помени ме заедно с тях в светите ваши молитви, за да постигна вашия мъченически подвиг." После тя се върна с радост, като прославяте Бога.

Чухте ли, братя, за любовта и дръзновението на христовлюбивата майка? Как тя не се побоя нито от царя, нито от мъчителя, нито от меча, нито от огъня, а само от животодателя Бога.

Затова и ние, като отхвърлим от себе си всякакъв страх от човеци, нека направим място у себе си за страх от Бога. Дано той просвети нашите души и сърца! Нека пребиваваме винаги в пост, в чистота и в искрена обич, в кротост и послушание, като се въздържаме от всяко зло. Нека се украсим и с добри дела, както тези пресветли мъченици, като прославяме Пресветата Троица, единосъщна в три лица – Отец, и Син, и Свети Дух – сега и всякога, и во веки. Амин!